

Zo krijg je de prioriteiten van bewoners op de gemeentelijke agenda

Fenneke van der Deijl, Anne de Zeeuw

Een gratis publicatie van

URBAN VILLAGERS

URBAN VILLAGERS

Heel veel tips in vier hoofdstukken

Voor actieve inwoners die zich willen organiseren en hun buurt-prioriteiten op de agenda willen hebben.

Fenneke van der Deijl
Anne de Zeeuw

Tweede druk, Urban Villagers
2021

www.urbanvillagers.org
info@urbanvillagers.org

Hoofdstuk 1

Welke stappen nemen en waarom?

Wie bepaalt wat belangrijk is voor een wijk? De gemeente, bewoners of een combinatie van beiden? Welke besluiten worden genomen en door wie? Hoe kun je meer zeggenschap krijgen over je buurt?

Bewoners hebben veel ideeën over hun eigen leefomgeving. En bewonersinitiatieven geven vaak concreet vorm aan die ideeën. Is er een behoefte aan meer groen in de buurt? Dan is er al gauw iemand die de (tuin)handschoen oppakt en zijn of haar medebewoners aanmoedigt mee te doen.

Dergelijke initiatieven hebben een positieve invloed op de omgeving. Maar ze doen meer dan het aanbrenge van een vernislaagje. Ze

brenge mensen samen, ze doe wat nodig is en ze geve daarmee aan wat belangrijk is in een buurt. Dus naast hun kernactiviteit en het stimuleren van sociale contacten laten ze indirect zien wat er op de agenda van de buurt staat.

En *die* agendapunten van de buurt of wijk moeten ook op de agenda van de gemeente komen. Het zorgt namelijk voor samenspraak, zeggenschap en invloed op de eigen leefomgeving en het stimuleert samenwerking tussen gemeente en bewoners.

Om te weten wat prioriteit heeft in een wijk of een gebied, kan je dus kijken naar de bewonersinitiatieven die worden ontwikkeld. Wanneer er

mensen in een wijk zijn die hun vrije tijd steken in het oplossen van een probleem, dan kun je er vanuit gaan dat het om een belangrijk onderwerp gaat. Bijvoorbeeld bewoners die burenhulp geven die op andere wijze geen hulp krijgen, zoals oudere vrouwen met een migratieachtergrond die nooit de kans hebben gekregen Nederlands te leren. Of jongeren die in het weekend doelloos op straat hangen of tijdelijk invalide mensen met mobiliteitsproblemen, etc.

Vaak ontstaat dit soort initiatieven omdat er een gat is in de lokale markt van zorg en welzijn. Bewoners laten zodoende met hun vrijwilligerswerk zien waar behoefte

aan is en wat zij op hun agenda plaatsen.

Wat is in het algemeen belang?

Breng je de bewonersinitiatieven in één buurt bij elkaar, dan tekent zich vanzelf af wat van algemeen belang is in die buurt. Je ziet namelijk aan welke onderwerpen en aan welke (hulpbehoevende) buurtgenoten aandacht wordt gegeven. Begin dus met het opstellen van een lijstje van initiatieven.

Begin bijvoorbeeld met:

- Naam,
- Onderwerp en doel,
- Soort activiteiten,
- Aantal deelnemers,
- Gebied waarin ze opereren.

Als die initiatieven goed in kaart zijn gebracht, kun je beginnen aan het maken van een buurtprofiel. Doe dat vooral samen met de gemeente en maatschappelijke organisaties, zij kunnen jouw kennis aanvullen met hun eigen informatie (meer over buurtprofiel in hoofdstuk 2). Met vooral de antwoorden op vraag welke doelen er in de buurt worden nagestreefd, kun je al gaan bepalen wat wordt gezien als 'in het algemeen belang'. Een omschrijving van het algemeen buurtbelang kun je in de loop van de tijd ook steeds weer bijstellen en aanvullen.

Het algemeen belang staat namelijk niet vast en moet steeds opnieuw worden omschreven, zoals ook bestuurskundige prof.dr. Gabriël

van den Brink betoogde [tijdens een debatavond](#). Politici spreken vaak over algemeen belang alsof duidelijk is wat dat dan is in de praktijk. Maar wat een wethouder omschrijft als algemeen belang, is politiek gekleurd. Zijn of haar definitie ervan komt (gedeeltelijk) voort uit de politieke partij waartoe hij/zij behoort. En die politieke kleur heeft invloed op gemeentelijk beleid en de uitwerking ervan in buurten. Wordt bijvoorbeeld het openblijven van een buurthuis gezien als algemeen belang? Of de activiteiten die er worden georganiseerd? Zo niet, dan komt er bijvoorbeeld geen geld voor het behoud van het buurthuis en daarmee vervallen veel van de activiteiten die er plaatsvinden.

Bepaal samen wat op de lokale agenda komt

Als wijkinitiatieven willen dat hun gezamenlijke inzet voor de wijk richting geeft aan het beleid, dan helpt het om verenigd of als collectief op te treden. Op die manier kunnen zij laten zien wat belangrijk is voor mensen in de wijk. En dát zou op de gemeentelijke agenda moeten komen.

Daarbij vinden wethouders het regelmatig ingewikkeld om besluiten te nemen 'in het algemeen belang', ondanks of misschien dankzij hun eerder genoemde politieke kleur. Dus gezamenlijk bepalen wat er op de agenda komt is voor gemeentes een

kans om meer samen te gaan werken met de wijk. En een kans om goed te luisteren naar bewoners en heel lokaal, flexibel maatwerk te leveren.

Het kan echt

Dat het kan op deze manier, heeft de stad Athene laten zien met het project SynAthina: alle initiatieven in een wijk zijn in kaart gebracht (echt álle, dus ook de koffieochtend van drie dametjes) en vervolgens methodisch geselecteerd op impact (meer hierover in hoofdstuk 3). Met die initiatieven is het lokale bestuur gaan bepalen wat belangrijk was voor de wijk. Zo kwamen de prioriteiten van de wijk op de lokale agenda. En werd samen bepaald

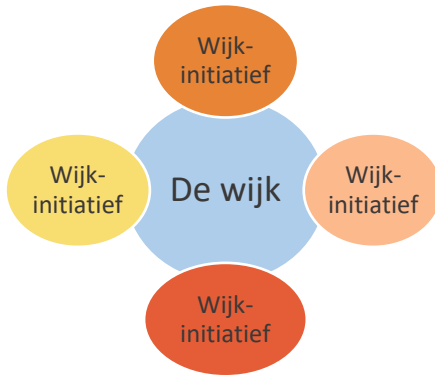
wat werkelijk in het algemeen belang van de wijk was. Dat kan ook in Nederland. En het is helemaal niet zo moeilijk. Het begint met wijkinitiatieven die elkaar weten te vinden, elkaar aanvullen en elkaar sterker maken. En met goed, volwaardig contact tussen bewoners en de buurtregisseur of wijkmanager. Uiteindelijk werk je toe naar een structurele samenwerking die voor alle partijen relevant is.

Wil je dit in jouw wijk of buurt?

De drie verkorte stappen hieronder geven schematisch aan hoe je er komt.

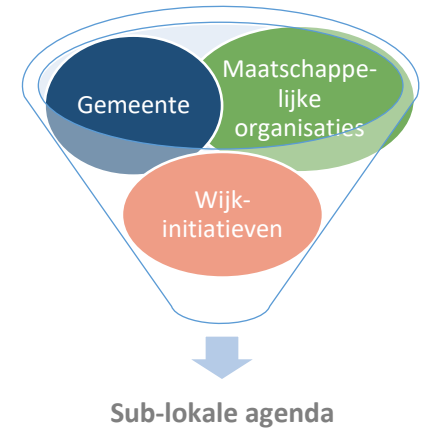
Stap 1 In kaart brengen en netwerk vormen

Stap 2 Onderwerpen en impact bepalen

Stap 3 Gezamenlijk agendapunten bepalen

Hoofdstuk 2

Hoe werk je aan een gezamenlijk buurtprofiel?

Om de agendapunten uit de wijk op de gemeentelijke agenda te krijgen moeten bewoners en buurtorganisaties tot een gezamenlijk buurtprofiel komen. Maar hoe kom je zover en waar moet je rekening mee houden?

Een buurtprofiel is op z'n simpelst: dit zijn wij en zo ziet onze wijk eruit. Van daaruit kunnen individuele bewoners en bewonersorganisaties samen de prioriteiten van de wijk vaststellen.

- Wat ontbreekt er in de wijk, waaraan is behoefte?
- Wat zijn wensen en wat is noodzakelijk?
- Welke groepen of onderwerpen in de buurt

verdienen meer aandacht en waarom?

Zijn zij het daarover eens, dan kunnen ze gezamenlijk invloed uitoefenen op de gemeentelijke agenda. Maar hoe kom je zover?

Op zoek naar nieuwerwetse wijkplatforms

Er zijn wijkplatforms die de stem van de bewoners een plek geven, maar die worden inmiddels vaak als ouderwets beschouwd. Er is vraag naar nieuwe, projectmatige organisatievormen die uitnodigend zijn, een positieve sfeer hebben en een afspiegeling zijn van de wijk. Platformen die verbindend werken en inclusiviteit nastreven. Nieuwe

vormen dus, voor nieuwe manieren van samenwerken in de wijk.

Zoals in het Limburgse America, een dorp dat kampt met krimp waardoor er steeds meer voorzieningen zoals de supermarkt, de huisarts en de buslijn dreigen te verdwijnen. In de korte docu [De laatste dokter van America](#), zie je hoe de dorpingen samen een visie en uitvoeringsplan hebben opgesteld. Door zoveel mogelijk mensen erbij te betrekken (daarbij gebruik makend van Harrie ‘de dorpsantenne’) en bewoners de ruimte te geven hun ideeën te delen, is hun gezamenlijke dorpsvisie ontstaan. En door daarna efficiënte werkgroepen op te zetten, is het ze gelukt

hun [“LaefHoê’s” te bouwen](#). Niet over één nacht ijs, maar het is wel gelukt.

America is een mooi voorbeeld maar voor het opzetten van een netwerk of van samenspraak, bestaat geen eenduidige organisatievorm; iedere wijk is namelijk weer net even anders. Om het samenwerken als wijk mogelijk te maken, is het noodzakelijk om met een diverse groep initiatieven te werken: de oude, ervaren actieve bewoners, de innovatieve nieuwelingen én de minder betrokkenen. Zo zorg je ervoor dat er verschillende perspectieven worden belicht.

Diversiteit aan initiatieven en behoeften in een wijk is groot

Denk bij diversiteit, naast bijvoorbeeld leeftijd, culturele achtergrond en sekse, ook aan verschil in de ‘levensfase’ van een initiatief. Niesco Dubbelboer en Eisse Kalk onderzochten 21 initiatieven in zeven gemeentes en kwamen erachter dat je ontwikkelingsfasen kan onderscheiden. Deze verschillende fases (zie kader) kan je toevoegen aan je eerste lijstje. Je kan dan nagaan welke levensfasen vertegenwoordigd zijn, wat geleerd kan worden van nieuwe ideeën van een startend initiatief of juist deskundigheid van een ouder initiatief.

ONTWIKKELINGSFASEN VAN EEN INITIATIEF

De ontwikkelingsfasen en bijbehorende behoeften zijn uitgewerkt in het boek [Werkplaats MaakdeBuurt](#).

Startfase

In de startfase heeft een initiatief behoefte aan: informatie en methodes, startbudget en erkenning.

Groefase

In de groefase verandert dat naar behoefte aan: een eigen plek, een vast contactpersoon bij de gemeente en organisatieontwikkeling.

Continuïteitsfase

Vervolgens is er in de continuïteitsfase behoefte aan: meer zeggenschap om invloed op de besluitvorming uit te kunnen

oefenen, financiële en inhoudelijke zeggenschap. Ook is er behoefte aan afspraken die gelden voor de lange termijn en die onderdeel zijn van jaarlijkse rapportages over de wijk (oftewel, serieus genomen worden).

Eigenaarschap

Uiteindelijk is er behoefte aan: moreel eigenaarschap en praktisch eigenaarschap van de activiteiten die het initiatief uitvoert en is er behoefte aan een sterke organisatiestructuur met mogelijkheden voor uitbreiding.

OPBOUW VAN JE BUURTPROFIEL

Volg je de drie stappen, dan heb je nu al deze a, b, c inventarisatie voor stap 1: het maken van een buurtprofiel.

A

Gegevens

- Namen van buurtinitiatieven,
- Onderwerp en doel per initiatief,
- Soort activiteiten dat het initiatief uitvoert,
- Aantal deelnemers, verdeeld in vaste deelnemers en incidentele.
- Omschrijving van het gebied waarin ze opereren.

B

Analyseren

- Wat ontbreekt er in de wijk, waaraan is behoefte?
- Wat zijn wensen en wat is noodzakelijk?
- Welke groepen of onderwerpen in de buurt verdienen meer aandacht en waarom?

C

Onderverdelen in

- Startfase
- Groeifase
- Continuïteitsfase
- Eigenaarschap

Hoe ga je dit organiseren met elkaar?

Vraag ons voor advies op maat over de communicatie met de andere initiatieven en de organisatievorm.

Van meepraten naar netwerk

Voor bewonersorganisaties in de continuïteitsfasen past het woord 'initiatief' eigenlijk niet meer. Ze zijn al bezig met het beïnvloeden van de agenda. Doordat ze al langer meedraaien in een wijk, hebben ze de mogelijkheid en de noodzaak gecreëerd om mee te praten. Zij voorzien, kleinschalig, in de behoefte van de buurt. En hebben zij veel contact met de gemeente over wat nou echt belangrijk is voor de buurt. Het helpt als deze bewonersorganisaties bereid zijn om samen te werken met kleine wijkactiviteiten en 'losse' bewoners. Zo hebben zij goed zicht op wat er lokaal speelt. Ook helpt het als ze samen optrekken met de welzijns-

en/of zorgorganisaties in de wijk. Dan kan een breed netwerk ontstaan: van kleine initiatieven en gevorderde buurtorganisaties, tot aan welzijns- en zorgorganisaties.

Stappen naar de gezamenlijke agenda

Nadat de wijkinitiatieven een netwerk hebben gevormd, stellen zij samen met maatschappelijke organisaties en gemeente de agenda voor de wijk vast. Hoe bepaal je uiteindelijk met de betrokken bewoners en initiatieven wat er op de gemeentelijke agenda komt? Daarvoor moet je samen besluiten wat belangrijk is, wat het meeste effect heeft of welke bewonersorganisatie de meeste

impact heeft. Het aspect 'agendasetting' en daarmee stap 2 in het schema, wordt in het volgende hoofdstuk uitgewerkt.

Foto: Campus of excellence (Flickr Creative Commons)

Hoofdstuk 3

Drie manieren om ideeën om te zetten in actie

Ideeën verzamelen uit de buurt en er simpelweg mee naar de gemeente stappen, werkt niet altijd. Drie manieren om voor elkaar te krijgen dat bewoners werkelijk gehoord worden.

We hebben besproken *waarom* het belangrijk is dat de prioriteiten van bewoners op de gemeentelijke agenda komen en *hoe* je een bewonersnetwerk kunt organiseren om tot een gezamenlijk buurtprofiel te komen. Maar... hoe kom je erachter wat het eerst aangepakt moet worden? En hoe organiseer je échte invloed op het beleid van de gemeente? In dit hoofdstuk presenteren we manieren om daarmee aan de slag te gaan.

a. Met Buurttender maak je bewoners tot opdrachtgever

[Buurttender](#) is een proces van vijf stappen waarmee de buurt uiteindelijk bepaalt waar het gemeentelijke geld aan moet worden uitgegeven. In het kort werkt het zo: nadat bewoners benoemd hebben wat er in hun buurt moet gebeuren, schrijven ze zelf een opdracht. De bewoners kiezen vervolgens welke partij hun buurtopdracht het beste kan uitvoeren en volgens welke richtlijnen dat moet gebeuren. Wanneer de buurt de beste partij heeft gekozen, gaat de gemeente daarmee formeel het contract aan,

zodat bewoners zich kunnen blijven concentreren op de inhoud van de opdracht. Zo is de buurt aan zet, van A tot Z.

b. Via digitale agendasetting geven bewoners hun stem

‘Agenda setting’ betekent: het beïnvloeden van welke punten er op de (gemeentelijke) agenda komen. Via internet kunnen bewoners voorstellen indienen op digitale platformen en deze voorzien van voor- en tegenargumenten. Buurtgenoten kunnen de beste ideeën ‘omhoog’ stemmen. De voorstellen die de meeste reacties en stemmen hebben gekregen vormen de basis

van de prioriteitenlijst die met de gemeente kan worden besproken. Een goed voorbeeld hiervan is het platform [Your Priorities](#). Het is in IJsland jaren succesvol gebruikt om voorstellen van burgers op te halen en voor te leggen bij de stadsraad van Reykjavik. Er zijn op deze manier al 116 nieuwe beleidsvoorstellen en veranderingen doorgevoerd die er zonder de input van bewoners nooit waren gekomen. Inmiddels is er ook een Nederlandse versie van Your Priorities te vinden op [e-dem.nl](#). Andere voorbeeldplatformen zijn [Argu](#), [Petities.nl](#) en [Civocracy](#). Ideeën verzamelen uit de buurt en er simpelweg mee naar de gemeente stappen, werkt niet altijd. Het beste is om in samenwerking

met de gemeente online participatieplatformen te kiezen en te gebruiken. Dan zijn beide partijen betrokken bij het ontwikkelen, vormgeven en uiteindelijk het gebruik van zo’n platform. Dit zorgt voor belangrijk ‘commitment’ van meerdere kanten.

Een mooi voorbeeld is [Stem van West](#) in Amsterdam. Eén keer per maand wordt het bewonersvoorstel met de meeste stemmen besproken, tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur. De gemeente laat daarna de deelnemende bewoners weten wat er met de ideeën is gedaan. Zo weet een bewoner dat hij niet voor Jan Doedel zijn goede ideeën deelt.

c. Zet burgerjournalisten in om aandacht te vragen

Natuurlijk zijn buurtplatforms en wijkraden goede organen om prioriteiten uit de buurt te concretiseren en samen te voegen. Eén van de manieren voor zo'n buurt- of wijkraad om bredere input te krijgen (zonder als buurtgenoot meteen aan een meerjarig lidmaatschap vast te zitten), is de inzet van burgerjournalistiek. In tegenstelling tot een beroepsjournalist kan iedereen een burgerjournalist zijn. Burgerjournalisten schrijven over onderwerpen die in de buurt spelen en die belangrijk zijn in het dagelijks leven. Ze delen de ervaringen en verhalen van buurtbewoners met

een breder publiek. Internet en social media kunnen er voor zorgen dat regionale mediakanalen het nieuws makkelijker overnemen. Zo dragen de berichten van burgerjournalisten bij aan de vorming van ideeën en prioriteiten.

Er zijn daarnaast nog vele andere manieren om ervoor te zorgen dat bewoners gehoord worden, zoals het Stadsgesprek, open raadsvergaderingen of via het contact met een wijkambtenaar of kwartiermaker. Elke buurt is anders, kies daarom de methode die het beste past bij de capaciteiten van de bewoners of gebruik een combinatie van verschillende methodes om je impact op strategische wijze te vergroten.

Foto: Sebastiaan ter Burg (Flickr Creative Commons)

Hoofdstuk 4

Van gezamenlijke ambities naar afspraken en volwaardig partnerschap

Nadat actieve bewoners in een wijk een netwerk hebben gevormd en er verschillende methodes zijn gebruikt om te weten wat er moet gebeuren in de wijk, maken de betrokken partijen afspraken over de samenwerking. Waar moet je rekening mee houden?

Je hebt gelezen waarom het belangrijk is dat bewoners hun prioriteiten op de gemeentelijke agenda krijgen, hoe je een bewonersnetwerk kunt organiseren om tot een gezamenlijk buurtprofiel te komen welke 3 manieren kunnen helpen om en echte invloed uit te oefenen op de gemeentelijke agenda. Maar dan? In dit laatste deel beschrijven we hoe je goede afspraken kunt maken zodat je

plannen werkelijkheid worden. Houd rekening met deze 5 punten.

1. Maak concrete, praktische afspraken

Lange termijn afspraken geven vaak grote doelen aan en zijn daardoor meer beschrijvend. Denk aan het verzelfstandigen van buurthuizen, het samenwerken aan burenhulp of het opstellen van een gezamenlijke visie over stadslandbouw. Er staat bij dit soort afspraken nog niet vast *hoe* het allemaal moeten gaan gebeuren.

Korte termijn afspraken daarentegen, zijn praktischer van aard. Het gaat om de concrete uitvoering. Zo kun je denken aan een taakverdeling bij het organiseren van sportdagen (als een

buurt vindt dat er meer bewegingsmogelijkheden moeten komen). Of het opknappen van een plantsoen en het regelen van materiaal om te snoeien, wieden, maaien etc. Of denk aan afspraken over het gebruik van ruimtes om buurtbijeenkomsten te organiseren.

2. Zorg van tevoren voor commitment

Maar voordat je met elkaar aan tafel zit, moet natuurlijk al duidelijk zijn dát er afspraken zullen worden gemaakt. In een eerder deel van dit e-boekje spraken we al over het creëren van commitment door samen te werken. Kortweg: als je aan iets werkt, ga je vanzelf verantwoordelijkheid voelen en nemen. Maar omdat

verantwoordelijkheid nemen niet altijd vanzelfsprekend gebeurt, moet je als bewonersnetwerk al vroeg in het hele proces naar de gemeente gaan en naar bijvoorbeeld de welzijnsorganisaties in de wijk. Dan kan je duidelijk maken hoe je het proces voor je ziet. En dat je niet voor niets alle partijen bij elkaar gaat brengen. Dit kan simpelweg in een gesprek waarin je jullie wijkambities omschrijven. Bijvoorbeeld met een wijkambtenaar (buurtcoördinator, gebiedsregisseur, etc.) die het vervolgens met zijn/haar collega's kan bespreken.

3. Neem de tijd om wensen en regels op één lijn te brengen

Bij het maken van afspraken zijn er natuurlijk verschillende wensen. En verschillende regels. Het kan zijn dat de wensen van bewoners niet stroken met de regels waaraan de gemeente zich moet houden. Daarom is het belangrijk om met geduld naar elkaar te luisteren. Bewoners kunnen op die manier uitleggen waarom zij graag iets op een bepaalde manier willen. En een ambtenaar kan uitleggen waarom iets wel of niet mogelijk is. Door vanaf het begin een positieve houding aan te nemen, kan er vertrouwen én meer begrip voor elkaar ontstaan. Dat komt neer op de bekende 'Ja, mits...' en 'Nee, tenzij...'-houding. Bijvoorbeeld: ja, je kunt de grasmaaier van de gemeente gratis gebruiken, mits er

een goede verzekering is geregeld. Of: nee, de gemeente kan geen sportdag organiseren tenzij er voldoende bewoners als vrijwilliger meewerken. Regels hoeven dan wensen niet direct in de weg te staan.

4. Balanceer tussen regels en rek

Het boek van Boukje Keijzer, '[De regels en de rek](#)', geeft een helder, begrijpelijk inzicht in hoe er met regels kan worden omgegaan. Er wordt uitgelegd hoe sommige regels wat lossier kunnen worden geïnterpreteerd zonder dat het een risico vormt voor een gemeente. En er wordt een hoofdstuk gewijd aan verschillende soorten afspraken. Die variëren van harde afspraken die

zijn vastgelegd in wetten en verordeningen tot zachtere afspraken: van convenant tot spelregel tot ongeschreven regel. Handig om te lezen voordat je afspraken gaat maken.

5. Volwaardig partnerschap betekent garanties geven en informatie uitwisselen

In de afspraken die jullie maken, wordt aangegeven of het om de lange termijn gaat en wat de verwachtingen van elkaar zijn. En wat wordt afgesproken voor de korte termijn en welke praktische zaken daarbij horen. Wees ook duidelijk over je eigen betrokkenheid (welke garanties kun je redelijkerwijs geven?) en vraag

naar die van de anderen. Na het maken van deze afspraken moet het samenwerkingsproces duidelijk zijn. Zorg ervoor dat je op de hoogte wordt gehouden en dat je zelf ook de andere partij informeert, ook als er geen nieuws is. Goede informatie-uitwisseling is namelijk een belangrijke voorwaarde voor betrokkenheid.

Door zulke afspraken te maken zorg je ervoor dat je serieus wordt genomen als gesprekspartner. De verschillende partijen zullen nooit helemaal gelijkwaardig zijn maar je kunt wel werken aan een 'volwaardig partnerschap'. Zo kunnen ook in de toekomst de prioriteiten van bewoners op de gemeentelijke agenda komen.